

ЛІТЕРАТУРА:

1. Державні вимоги до навчальних програм з фізичного виховання в системі освіти. URL: <http://www.uazakon.com/document/spart71/inx71134.htm>.
2. Ільченко А. Ціннісне ставлення особистості до різних складових фізичної культури. Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді: Збірник наук. праць. 2011. Вип. 15. Книга І.
3. Канішевський С., Раєвський Р., Рибковський А., Третяков М. Інтеграційні моделі організації навчальних і позанавчальних форм занять по фізичному вихованню студентів. Теорія і практика фізичного виховання. Наук.-методичний журнал. 2008. № 1. С. 107–113.
4. Каплінський В., Асаулук І. Основи виховної діяльності вчителя фізичної культури. Вінниця: ПП «ТД Едельвейс і К», 2014. 294 с.
5. Ковалів О. Аналітичні аспекти професійної підготовки фахівців фізичної культури заочної форми навчання. Вісник Чернігівського державного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка. Вип. 102. Т. 2. Чернігів: ЧДПУ. 2012. С. 373.
6. Козіброцький С. Програмно-нормативні основи фізичного виховання студентів (історико-методологічний аналіз): автореф. на здоб. вченого ступ. канд. наук з фіз. вих. і спорту: 24.00.02 «Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення». Львів, 2002. 20 с.
7. Концепція валеологічної освіти педагогічних працівників. Вища освіта. 2001. № 6. С. 34–38.
8. Фізичне виховання: Навчальна програма для вищих навчальних закладів України III–IV рівнів акредитації / укладачі: Р. Раєвський, М. Третяков, С. Канішевський та ін. К., 2003. 44 с.
9. Черевичко О., Щеглов С. Адаптація студентів до занять у ВНЗ за допомогою рухової активності. Вісник Чернігівського державного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка. Вип. 91. Т. 1. Чернігів: ЧДПУ. 2011. С. 472.
10. Чернігівська С., Шевяков О. Термінальні цінності і усвідомлення сенсу життя студентами, звільненими від «фізичного виховання». Вісник Чернігівського державного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка. Вип. 91. Т. 1. Чернігів: ЧДПУ. 2011. С. 487.
11. Шамардіна Г., Долбишева Н. Основи знань про фізичне здоров'я в системі школи. Концепція розвитку галузі фізичного виховання і спорту в Україні: зб. наук. праць. Рівне: Принт Пауз. 2001. Вип. 2. С. 192.
12. Шиян Б. Теоретико-методичні основи підготовки вчителів фізичного виховання в педагогічних навчальних закладах: автореф. дис. ... докт. пед. наук: 13.00.04 / Ін-т педагогіки і психології профосвіти. К., 1997. 50 с.
13. Kirk D. Physical Culture, Physical Education and Relational Analysis. Sport, Education and Society. 1999, vol. 4(1), P. 63–73.

УДК 378.4.091.21.016:81'243]:316.77-026.15](477)(045)

ПЕРЕДУМОВИ ЕФЕКТИВНОЇ ПРЕЗЕНТАЦІЇ ЯК ВИДУ КОМУНІКАЦІЇ В КОНТЕКСТІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ СТУДЕНТІВ ІНЖЕНЕРНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Ящук О.В., старший викладач
кафедри англійської мови технічного спрямування № 2
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

Разом із фаховими знаннями ефективність іншомовної комунікації й практичне використання комунікативного потенціалу є важливими чинниками професійного становлення спеціаліста. У статті розглядаються особливості ефективної презентації в контексті розвитку комунікативних умінь студентів інженерних спеціальностей і аналізуються основні аспекти створення ефективної презентації як виду комунікації в навчальному й професійному середовищі.

Ключові слова: комунікація, презентація, інформація, ефективний, професійний, навчальний, студенти, іноземна мова, взаємодія.

Наряду с профессиональными знаниями эффективность иноязычной коммуникации и практическое использование коммуникативного потенциала являются важными факторами профессионального становления специалиста. В статье рассматриваются особенности эффективной презентации в контексте развития коммуникативных умений студентов инженерных специальностей и анализируются основные аспекты создания эффективной презентации как вида коммуникации в учебной и профессиональной среде.

Ключевые слова: коммуникация, презентация, информация, эффективный, профессиональный, учебный, студенты, иностранный язык, взаимодействие.

Yashchuk O.V. PREREQUISITES OF EFFECTIVE PRESENTATION AS A COMMUNICATION ASPECT WITHIN THE CONTEXT OF TEACHING FOREIGN LANGUAGE FOR ENGINEERING STUDENTS

Along with professional knowledge effectiveness of foreign language communication and practical using of communication opportunities appear important factors of specialist professional becoming. The article considers peculiarities of effective presentation in terms of development of communication skills of engineering students and analyzes main facets of effective presentation buildup as communication aspect within learning and professional environment.

Key words: communication, presentation, information, effective, professional, learning, students, foreign language, interaction.

Постановка проблеми. Іншомовна мовленнєва підготовка майбутнього фахівця в світлі об'єктивних реалій сьогодення є одним із важливих чинників інтеграції в сучасний суспільний, культурний і професійний простір. Актуальним фактором затребуваності спеціаліста є його професійна компетентність, однак нині вектори пріоритету спрямовані на тих, хто доповнює свою професійну обізнаність сукупністю визначальних індивідуальних якостей і характеристик: амбіційністю, комунікабельністю, креативністю, готовністю до творчих рішень, харизматичністю, а також практичним комунікативним досвідом. Уміння здійснювати ефективну комунікацію в умовах розвинених інформаційних технологій, здатність до налагодження ділових зв'язків, установлення контактів із потенційними вітчизняними й зарубіжними партнерами є однією з переваг, що зумовлює потрібність такого фахівця для структури, організації, компанії, підприємства. У цілому в професійному світі, орієнтованому на мережеві технології, комунікативні й когнітивні вміння, опосередковані комп'ютером, можна віднести до ключових професійних якостей спеціаліста [17, с. 207].

Виникнення ще більших можливостей для професійної, ділової, наукової взаємодії, зумовлене зовнішніми й внутрішніми суспільно-політичними процесами, реформуванням і трансформацією освітнього простору, спрощенням процедури переміщення до європейських країн і сукупністю дотичних аспектів сприяє усталеності переконань молодих людей щодо важливості розширення іншомовного комунікативного потенціалу з метою його реального практичного використання в багатьох сферах людської й професійної діяльності. Міркуючи прагматично й усвідомлюючи беззаперечну необхідність володіння однією або декількома іноземними мовами, передусім задля можливостей професійної влаштованості й успішної реалізації в професійному середовищі, більшість студентів вищих технічних навчальних закладів приділяє значну увагу підвищенню рівня володіння іноземною мовою, практичним

шляхам удосконалення знань іноземної мови.

З огляду на вищезазначене специфіка навчання іноземної мови студентів інженерних, технічних спеціальностей повинна відтворювати сучасні тенденції, що окреслюють простір використання знань іноземної мови й визначають актуальність іншомовної комунікації в професійному, науковому, діловому колах. Здобувши вищу освіту й володіючи арсеналом відповідних знань і вмінь, майбутні інженери мають можливість закріпитися в кожній із зазначених сфер. Тому навчальні форми, прийоми, методи, технології, що імплементуються в процес навчання іноземної мови, повинні бути сучасними й актуальними з погляду проектування реалістичного середовища нарощування комунікативного потенціалу студентів. У цьому контексті погодимось з тим, що педагогічні інформаційні технології, ґрунтуючись на використанні комп'ютерних і мережевих технологій і дидактичних засобів, підвищують ефективність і темпи навчання [9]. З огляду на це вважаємо за доцільне виокремити мультимедійну презентацію як популярний вид сучасної комунікації – взаємодії з тими, кому призначена запланована інформація, а також як ефективний технологічний спосіб набуття навчального комунікативного досвіду. Вважається, що презентація – це зручний інструмент для донесення інформації, повідомлень, однак насправді презентація – це передусім комунікація, взаємодія з аудиторією. У різних середовищах використання презентації є проблема ефективності здійснення такої комунікації. Незважаючи на поширеність використання, презентації не завжди є дієвими у вирішенні завдань, поставлених тими, хто їх створює. Таким чином, вважаємо за необхідне висвітлити основні аспекти ефективної презентації, зокрема в навчальному процесі, з метою формування іншомовного комунікативного досвіду студентів інженерних спеціальностей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема здійснення ефективної іншомовної комунікації в багатьох працях із методики й педагогіки досліджується в

контексті особливостей комунікативного підходу, використання якого на заняттях з іноземної мови уможливує створення квазіреальних (діалогово-комунікативних) ситуацій, які є квінтесенцією цілком можливих у реальному житті подій і умов.

Коли ми говоримо про комунікацію, нас насамперед цікавить те, як інформація передається [7, с. 19]. Механізми передачі інформації у вербальній/невербальній комунікації описуються психологією. Крім того, поняття «комунікація», «комунікативний акт» корелює з поняттям дискурсу й досліджується лінгвістикою як наукою, що вивчає функціонування мови. З огляду на багатовимірність комунікації й дотичність до теми нашої статті тих її аспектів, що вивчаються кожною із зазначених наук, згадаємо імена вчених, що займаються цими науками й досліджують особливості здійснення комунікації. Це відомі зарубіжні та вітчизняні науковці: Д. Дьюї, К. Левін, К. Роджерс, К. Ясперс, Ю. Хабермас, Д. Хаймз, Є. Пассов, А. Хуторської, А. Реан, І. Зимня, І. Ющук, П. Одарченко. Однак призначення презентації як комунікації й форми виступу більшою мірою асоціюється з використанням у бізнес-сфері для поширення інформації про переваги певного продукту, залучення коштів для підтримки проєктів, просування брендів на ринок товарів і послуг; тому специфіка створення презентації висвітлюється переважно в зарубіжній діловій літературі, зокрема в публікаціях авторів, які діляться практичним досвідом і особливостями підвищення ефективності презентації як комунікації й прояву ораторського мистецтва в діловому середовищі. У цьому контексті гідними уваги є роботи таких авторитетних майстрів презентацій, як Е. Джей, Дж. Желязни, Г. Кавасаки, Д. Роем, Г. Рейнольдс. Узагальнення корисної інформації, представленої зазначеними дослідниками в джерелах наукової й ділової літератури, дає можливість зрозуміти алгоритм здійснення ефективної комунікації у відповідних умовах, а також запозичити описаний досвід для навчання студентів особливостей правильної презентації на заняттях з іноземної мови.

Постановка завдання. Метою статті є співвіднесення загальних аспектів комунікації зі специфікою мультимедійної презентації, висвітлення особливостей презентації як ефективного способу здійснення комунікації в навчальних умовах і розвитку іншомовних мовленнєвих умінь студентів, а також обґрунтування доцільності використання презентації як квінтесенції навчального мовленнєвого та фа-

хового матеріалу на заняттях з іноземної мови.

Виклад основного матеріалу дослідження. Відомо, що комунікативні здібності формуються на стику процесів безпосереднього спілкування й засвоєння досвіду цього спілкування [2, с. 9]. Ця теза є важливою для обґрунтування необхідності створення на заняттях з іноземної мови навчального умовно-реалістичного комунікативного середовища, в якому виточуються грані комунікативної компетентності студентів.

Навчання іноземної мови студентів вищих технічних навчальних закладів відбувається в умовах динамічного оновлення інформаційного контенту, що визначає спрямованість тематичного діапазону занять. Лексичний, термінологічний, граматичний, текстовий матеріал засвоюється в контексті відношення до змісту дисциплін, які визначають особливості спеціальності й професії. Інтегрованість міждисциплінарних зв'язків є важливим чинником формування професійної й іншомовної мовленнєвої компетентності спеціаліста, що є перевагою специфіки навчання іноземної мови студентів інженерно-технічного профілю. Однак з огляду на обмежений аудиторний час і великі обсяги іншомовного навчально-інформаційного матеріалу, який потрібно опрацювати й ефективно використати для поповнення знань і розвитку комунікативних умінь, актуальним залишається питання здійснення студентами самостійної пізнавально-пошукової діяльності. Стимулювання навчально-пізнавальної активності студентів здійснюється шляхом розкриття практичної значущості навчального матеріалу для майбутнього фаху [14, с. 116]. У цьому плані створення презентації, що актуалізує аспекти іншомовної мовленнєвої підготовки студента й професійної обізнаності, є оптимальним шляхом висвітлення особливостей фахової тематики, яка становить реальний практичний інтерес для тих, хто навчається. Використання презентації в навчальному процесі може розглядатися як ефективна технологія, спрямована на розкриття іншомовного комунікативного потенціалу студентів. У більш широкому сенсі вміння виступати впевнено й проводити переконливі презентації допомагає швидше розвивати кар'єру, завоювати увагу й досягати своїх цілей [13].

До витоків використання презентації як способу трансляції й унаочнення інформації в тому вигляді, до якого ми нині звикли, можна віднести випуск дебютної версії PowerPoint 1.0 для Macintosh наприкінці 80-х років минулого століття. Буквально

назва програми перекладається як «сила точки», і в такій назві вбачається певна логіка: під час створення дозованих текстових повідомлень для чіткої структуризації точками відділяються основні тези й положення. Сьогодні ця програма для створення мультимедійних (тих, що можуть супроводжуватися відео, звуком, анімацією) презентацій відома в багатьох оновлених версіях і є найбільш популярною й зручною у використанні. Але також мультимедійні слайди презентації можуть бути створені за допомогою сервісів Open Office Impress, Prezi, AppleKeynote, Haiku Deck, що мають свою специфіку, зумовлену технічними можливостями й характеристиками. Як було зазначено раніше, інформаційно-технічні можливості мультимедійної презентації від самого початку використовуються переважним чином у бізнес-комунікації для реклами й демонстрації переваг продукції, товарів, послуг, однак універсальність і зручність такого способу подачі інформації уможлиблює багатоаспектне використання презентацій, зокрема й із метою оптимізації опрацювання обсягів іншомовного навчально-інформаційного матеріалу в навчальному процесі.

Результативність навчання іноземної мови студентів-інженерів вбачається в практичному оволодінні всіма видами іншомовної мовленнєвої діяльності впродовж навчального процесу, а також у розвинених уміннях здійснювати іншомовну комунікацію в професійному середовищі. Маючи на увазі комунікацію як аспект діяльності людини, узагальнимо сутність поняття «комунікація» за найбільш спорідненими ознаками і зв'язками, що поєднують установлені тлумачення цього поняття. Комунікація визначається як:

- обмін інформацією, спілкування [18, с. 328];
- процес обміну інформацією [11];
- технічний процес обміну інформацією між двома й більше індивідами (або групами) [7, с. 25];
- обмін інформацією між учасниками спілкування, причому сутність комунікації полягає не в простому взаємному інформуванні учасників спілкування, а в спільному досягненні предмета спілкування, його пізнання [6, с. 42–43];
- комунікативна дія (взаємодія) з метою обміну інформацією (необхідним для дій досвідом) [16];
- обмін різними уявленнями, ідеями, інтересами, настроями [15, с. 8].

Призначення презентації цілком корелює із сутністю комунікації в контексті прояву вищезазначених характеристик. Будь-

яка комунікація має на увазі передачу й цим визначає точку зору відправника на його взаємовідносини з отримувачем [3, с. 46]. Підкреслимо, що презентація – це і є комунікація, взаємодія. Ця думка, на противагу деяким уявленням про те, що презентація – це демонстрація слайдів, відстежується в сучасних доробках зарубіжних авторів, зокрема в порадах зі створення ефективної презентації американського бізнес-комунікатора Джина Желязни. Ефективність презентації, на його думку, полягає в досягненні заздалегідь визначених цілей, причому якщо ціль – проінформувати про щось аудиторію або змусити її щось зрозуміти, то цього недостатньо; важливо те, що саме слухачі повинні зробити з інформацією, яким чином можливе практичне використання наданої інформації [5]. Під час ототожнення презентації з комунікацією з погляду функціонального навантаження вищезгаданий меседж фактично підкріплюється тезою про те, що комунікація – це не результат, це процес пошуку результату [7, с. 21]. Також потрібно врахувати важливий нюанс, що перед виходом до аудиторії необхідно визначити, чим закінчити повідомлення, і з думкою про це можна починати говорити [13, с. 20]. Таким чином, відзначимо, що цілепокладання під час створення презентації корелює з необхідністю здійснення таких дій: переконати аудиторію; зацікавити аудиторію; навчати аудиторію; сформувати в аудиторії певний рівень знань про продукт (товар, послугу, ідею); сформувати в аудиторії певні потреби й запропонувати спосіб їх задоволення; віднайти серед аудиторії партнерів, покупців, спонсорів [4, с. 15].

Для досягнення цілей і завдань презентації необхідно знати, з якою аудиторією доведеться працювати, а це знання допоможе вибудувати презентацію таким чином, щоб товар (продукт, послуга, ідея), що пропонується, відповідав базовим потребам аудиторії, ніби говорячи, що це саме те, що їй (аудиторії) потрібно [4, с. 23]. Спрямованість інформації необхідно пристосувати до потреб та інтересів слухачів, їх складу, фахового та загальнокультурного рівня [12, с. 213]. Фактично невизначена спрямованість інформації, що транслюється (і за формою, і за змістом), ускладнює її сприйняття слухачами як особистісно значущої [8, с. 278]. Особливу роль відіграє значущість інформації за умови, що вона не лише сприйнята, але й зрозуміла, осмислена [15, с. 8]. Тому виділимо ще один важливий чинник, що є запорукою досягнення цілей презентації, – емпатія. У загальному сенсі емпатія – це здатність співпережи-

вати й уявляти себе на місці інших людей. Погодимося з думкою, що в умінні поставити себе на місце іншого криється таємниця успіху спілкування з людьми і що це вміння – одна з найцінніших і найнеобхідніших якостей у спілкуванні з людьми [12, с. 88]. Підсумовано наведені аспекти комунікації цитатою К. Галло: «Якщо ви не зможете завоювати увагу людей, у вашого продукту (послуги, ідеї) не буде ніяких шансів на успіх» [1, с. 18].

Щодо мультимедійної частини презентації, то, з одного боку, використання відео, звуку, анімації, спецефектів сприяє запам'ятовуванню інформації й залученню аудиторії до обговорення; однак мерехтіння картинок може завадити встановленню контакту з аудиторією, адже увага слухачів передусім повинна концентруватися не на слайдах, а на тому, хто виступає [5].

Вважаємо, що наведені установки потрібно брати до уваги й під час узгодження загального алгоритму представлення фахової презентації на занятті з іноземної мови. Презентація визначається як фахова з огляду на специфіку професійної тематики, яка висвітлюється в процесі виступу. Наприклад, для студентів інженерних спеціальностей тематичний діапазон презентацій може варіюватися від опису технічних характеристик обладнання, пристроїв, аналізу технологічних процесів до інформування про інноваційні технології в певних сферах. У цьому виді діяльності ключовим чинником ефективної презентації (навіть якщо вона навчальна) має бути те, що студент, який виступає з презентацією, – не лише доповідач, але й комунікатор: не виклад фахової інформації, а спонукання аудиторії до взаємодії є метою презентації як шляху розвитку комунікативних здібностей.

Висновки з проведеного дослідження. Професійна спрямованість навчання іноземної мови має проектуватися на реальне комунікативно-професійне середовище використання мови й базуватися на сукупності сучасних методів, прийомів, форм навчальної роботи, які б сприяли моделюванню такого середовища в навчальних умовах [19, с. 133]. У контексті цього твердження й висвітлення основних аспектів ефективної презентації в цілому визначимо загальні переваги використання й реалізації лінгводидактичного потенціалу фахових презентацій на заняттях з англійської мови для студентів інженерних спеціальностей:

– створення презентації є одним із дієвих способів вирішення таких задач, як актуалізація, систематизація та відтворення

раніше засвоєних знань і навичок спілкування [10, с. 164];

– відбувається актуалізація навчального фахового матеріалу;

– розширюються межі термінологічного запасу;

– здійснюється збалансоване дозування, співвідношення й подача текстового матеріалу й візуальної інформації;

– відбувається вправління в адекватному темі й стилю використанні лексико-граматичних конструкцій;

– відбувається активізація пізнавально-пошукової діяльності під час вибору матеріалу для презентації, пошуку відповідних іншомовних мовних засобів і їх узгодженості з чинниками стилеутворення, що разом формують підґрунтя для цілісного й зрозумілого сприйняття іншомовного повідомлення, що презентується;

– закріплюються навички монологічного й діалогічного мовлення;

– відбувається закріплення й краще запам'ятовування сукупності навчального мовного й фахового матеріалу, поданого у вигляді презентації й обговореного в процесі комунікативної взаємодії між комунікатором і аудиторією;

– формуються навички академічного красномовства й визначаються прийоми ораторського мистецтва;

– виробляється механізм цілепокладання;

– створюється реалістичне підґрунтя для використання розвиненого в процесі виступів із навчальними презентаціями комунікативного потенціалу в справжньому професійному середовищі;

– формується психологічна готовність до іншомовної професійної комунікації;

– виробляється вміння переконувати слухачів і аргументувати думки;

– для того, хто виступає з презентацією, з'являється можливість «оцінити себе збоку»: оцінити реальний рівень власної іншомовної мовленнєвої підготовленості й зрозуміти, яким чином усунути виявлені в процесі комунікації недоліки.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Галло К. і Презентація. Уроки убеждения от основателя Apple Стива Джобса / пер. с англ. 5-е изд. М.: Манн, Иванов и Фербер, 2012. 224 с.

2. Григорьева Т., Линская Л., Усольцева Т. Основы конструктивного общения: метод. пособие для преподавателей. Новосибирск: Изд-во Новосиб. ун-та; М.: Совершенство, 1997. 171 с.

3. Вацлавик П., Бивии Д., Джексон Д. Прагматика человеческих коммуникаций: изучение паттернов, парадоксов взаимодействия / пер. с англ.

А. Суворовой. М.: Апрель-Пресс, изд-во ЭКСМО Пресс, 2000. 320 с.

4. Вашкевич Э. PowerPoint 2007: эффективные презентации на компьютере. Издательский дом «Питер», 2007. 242 с.

5. Желязны Дж. Бизнес-презентация: руководство по подготовке и проведению / пер. с англ. М., Институт комплексных стратегических исследований, 2004. 144 с.

6. Кашлев С. Педагогика: теория и практика учебного процесса: учеб. пособие. В 3 ч. Ч. 2. Минск: Зорны верасень, 2008. 208 с.

7. Косенко Ю. Основы теории мовної комунікації: навч. посіб. Суми: Сумський державний університет, 2011. 187 с.

8. Кузнецов И. Настольная книга преподавателя. Мн.: «Соврем. слово», 2005. 544 с.

9. Нурғалиева Г., Есжанов А. Педагогический словарь терминов и определений в области информатизации образования. Алматы: НЦИ, 2010. 52 с.

10. Овод В., Капелюшний В. Подготовка презентації – метод активізації володіння іноземною мовою. Матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні підходи та інноваційні тенденції у викладанні іноземних мов», Київ, 25–26 лютого 2011 р. К.: НТУУ «КПІ», 2011 р. С. 163–165.

11. Райзберг Б., Лозовский Л., Стародубцева Е. Современный экономический словарь. М.: ИНФРА-М, 1999. 479 с.

12. Томан І. Мистецтво говорити. К.: Політвидав України, 1989. 293 с.

13. Трейси Б. Убеждение. Уверенное выступление в любой ситуации. М.: Манн, Иванов и Фербер, 2015. 264 с.

14. Фіцула М. Педагогіка вищої школи: навч. пос. 2-ге вид., доп. К.: Академвидав, 2014. 456 с.

15. Фомин Ю. Психология делового общения. 2 изд., перераб. и доп. Мн.: Амалфея, 2000. 384 с.

16. Хабермас Ю. Комунікативна дія і дискурс. Першоджерела комунікативної філософії. К.: Либідь, 1996. С. 84–91.

17. Цепкало О. До питання імплементації ІКТ у процес навчання іноземних мов. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні підходи та інноваційні тенденції у викладанні іноземних мов», Київ, 27 лютого 2009 р. К.: «Політехніка», 2009 р. С. 207–209.

18. Яковлева А., Афонська Т. Сучасний тлумачний словник української мови. Харків: ТОРСІНГ ПЛЮС, 2012. 672 с.

19. Яшук О. Фахова презентація як прояв іншомовної мовленнєвої діяльності. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Наукова діяльність як шлях формування професійних компетентностей майбутнього фахівця», Суми, 7–8 грудня, 2017 р. Суми: ФОП Цьома С.П., 2017. Ч. 2. С. 132–134.